

PAEŽERIO KAPUKAI

VLADAS STATKEVIČIUS

Paežerio kapukai yra į šiaurę nuo Paežerės dvaro sodybos, maždaug už 400 metrų nuo jos. Tai apie 0,4 ha ploto kalnelis, kuriame yra buvusios apylinkės gyventojų kapinės. Kalnelis lyg išpiltas, pusapvalis, prie pelkės. Ažuolai čia iškirsti, kryžių seniai nelikę. V. Šimkevičius rengėsi kelis kryžius pastatyti, bet prasidėjo Antrasis pasaulinis karas ir visi jo sumanymai nuėjo perniek. Kapukai sudaro dvi terasas. Dar tebėra šiek tiek griovio žymių. Tikėtina, kad kapukai buvo apkasti grioviu ir aptverti tvora. Vakarų pusėje jie siekė aukštumą, kuri dabar yra ariama. Kapukuose tai vienu, tai kitur auga beržai, alksniai. Gali būti, kad senovėje ežeras siekė kapukų šlaitą. Spėjama, kad senovėje čia yra buvusi pagonių šventovė. V. Šimkevičius buvo vedęs Rodavičiūtę (kunigo Šveiščio giminaite) iš Kaltinėnų parapijos.

Kelias į Paežerio kaimą buvo blogas, todėl 1935 m. Archeologijos komisijos ekspedicijos dalyviai, dirbę Šilalės krašte, nei Alkos, nei kapukų neaplanė. Kapukai yra priešistoriniai.

Pirmą kartą tekstas apie Paežerio kapukus paskelbtas Vlado Statkevičiaus straipsnyje „Šilalės rajono senkapiai“ („Kraštotyra“, t. 3, Vilnius, 1966, p. 178–184)

ALKA PAEŽERIO DVARE

JUOZAS MICKEVIČIUS

Paežerio dvare, 16 km. nuo Šilalės, 6 km nuo Pajūrio, dvaro savininko notaro Vlado Šimkevičiaus sodyboje, šalia Kupskio ežeruko, aukštumos kranto kyšulyje, yra gražus kalnelis, vadinamas Alka, Alkos kalnu. Jis eina iš šiaurės į pietus. Alka yra krantinio pobūdžio, be jokių sustiprinimų. Nėra nei griovių, nei pylimų. Užlipiti galima iš šiaurinės pusės. Čia yra didelė lyguma, dirva. Alkos rytinis, pietinis ir vakarinis šlaitai aukšti, statūs. Vakarinio šlaito aukštis – apie 13 metrų. Aukščiausias – pietinis šlaitas, kurio pašlaite teka bevardis upelis. Jis ilgą laiką staigino, griovė, plovė Alkos pietinį šlaitą. Šį šlaitą galėjo siekti ir ežerukas. Atrodo, kad visi Alkos šlaitai yra susiformavę natūraliai. Alkos teritorijoje vyrauja molis.

Alkos aikštelės plotas yra apie 40 x 14 metrų. Aikštelė lygi. Joje – didelė, žemių prigriuvusi duobė. Tai slėptuvės, kurią 1915 m. pradžioje buvo pasidaręs V. Šimkevičius, pėdsakai. Tą slėptuvę V. Šimkevičius įsirengė, manydamas, kad čia galės pasislėpti, jei, priartėjus frontui, netoli vyks vokiečių ir rusų armijos susirėmimai. Alkos aikštelė yra plika, medžiai ir krūmai neauga. Tik pakraščiais į viršį stiebiasi jauni kaštonai. Visi Alkos šlaitai yra retai apaugę liepomis, ąžuolais, juodalksniais. Šlaitai negriūva ir niekas Alkos žemės nekasa. Kad šia būtų randama archeologinių radinių, nėra tekę girdėti. Alką saugoti yra įsipareigojęs V. Šimkevičius. Jis – demokratiškų pažiūrų žmogus, didelis senųjų žemaičių tradicijų gerbėjas. V. Šimkevičiaus senelio gimtinė buvo Džiaugėnų akolica (Šilalės vlsč.), jis gyveno tarp dabartinių Montrimo ir Šimavičienės ūkių.

Koplytstulpis prie kelio Girdiškė–Upyna (atstatytas įgyvendinant Šilalės Vlado Statkevičiaus muziejaus parengtą projektą)

Tubinių kaimo piliakalnis (Ponios pakaušis) 1955 metais. Savicko nuotrauka iš Juozo Mickevičiaus archyvo

Paežerio kaimo piliakalnis (Gojaus pilė, Gojus). Mažeikos nuotrauka iš Juozo Mickevičiaus archyvo

Pasakojama, kad seniau Alkoje vaidendavosi. Dėl to Alkos rytinėje pakalnėje gyventojai pastatė kryžių. Nuo to laiko nebesivaidena. Paežerio dvaro savininkai ant to kalno dar keletą kryžių yra pastatę. Paskutinįjį statė, statinukais aptvėrė V. Šimkevičius.